

**БУХОРО ОЗИҚ-ОВҚАТ ВА ЕНГИЛ САНОАТ
ТЕХНОЛОГИЯ ИНСТИТУТИ**

«Маркетинг» кафедраси

«Жаҳон иқтисодиёти ва халқаро иқтисодий муносабатлар»
фанидан Менежмент (сохалар буйича) таълим олаётган барча
талабалар учун амалий машгулотларни бажаришга доир

У С Л У Б И Й К У Л Л А Н М А

Бухоро – 2009 йил

Муаллиф:

доц. Рузиева Д.И.

Кат.уки.Тошев Ф.З.

Такризчилар:

Бух ДУ., и.ф.н. Хамроев Х.Р.

Бух ОО ва ЕСТИ «Менежмент»

кафедраси доценти Улашев Х.А.

Услубий кулланма «Маркетинг» кафедрасининг 2009 йил 28 августдаги 1-сонли мажлисида муҳокама килинган.

Услубий кулланма институт илмий услубий кенгашининг _1_ сонли
__3.09.2009__ карори билан чоп қилишга рухсат этилган.

Менежмент (соҳалар бўйича) йуналиши бўйича таълим олаётган кундузги бўлим талабалари учун тузилган ушбу услубий кулланманинг асосий вазифаси талабаларга жаҳон мамлакатларининг иқтисоди, уларнинг ривожланиш хусусиятлари, халқаро савдо, валюта муносабатлари, жаҳон ҳужалигининг хусусиятлари, халқаро меҳнат тақсимоти, жаҳондаги муаммолар, мамлакатлар уртасидаги халқаро иқтисодий алоқалар, халқаро капитал миграцияси, Ўзбекистон Республикасининг ташқи иқтисодий алоқалари, Эркин иқтисодий ҳуудлар, Ўзбекистон Республикасидаги инвестицион сиёсат ва шунга ухшаш бир қатор жаҳон ҳужалигининг хусусиятларини чуқур ўргатишдир.

К И Р И Ш

Мустакил ривожланиш йулига утган Республикамиз учун хар бир алохида давлат иктисодиётини ривожлантириш ҳамда мустахкамлашда ташки омилларнинг роли, ташки иктисодий алокаларнинг хусусиятлари ва уларнинг самарадорлиги, миллий иктисодиётнинг баркарорлиги ва уларнинг ривожланиш харакатини урганиш, замонавий мамлакатлар билан халқаро иктисодий алокаларини кенгайтириш ва чуқурлаштириш муҳим аҳамият касб этади.

Маълумки, иктисодий ривожланиш жаҳоннинг барча давлатлари учун умумий табиий қонуниятлар асосида боради, лекин ривожланишнинг узига хос хусусиятлари, йуллари мавжуд булиб, улар жаҳоннинг у ёки бу мамлакатларини жугрофий урни, табиий шароити, иклими, табиий ресурслари, аҳолиси, иктисодий ривожланиш даражаси ва муносабатлари турлича булади. Бу давлатларнинг иктисодий ютуқларини атрофлича урганиб, таҳлил этиш, уларнинг ижтимоий-иктисодий, сиёсий ва маданий ривожланиш йулларидан урнак олиш ҳам назарий ҳам маҳаллий аҳамият касб этади. Шу сабабли, Олий ва Урта махсус таълим Вазирлигининг иктисодий факультетларда "Жаҳон иктисодиёти ва халқаро иктисодий муносабатлар" фанини уқитиш муҳим аҳамият касб этади.

"Жаҳон иктисодиёти ва халқаро иктисодий муносабатлар" фанининг урганадиган муаммолари жаҳон мамлакатлари турли иктисодий ривожланиш босқичида иктисодий ислохотлари ва уларнинг умумий ва ижтимоий хусусиятларини ривожланиш ҳолларини таҳлил қилади ва ривожланган мамлакатлар иктисодий ислохотларга жорий этади.

Шу билан бирга жаҳон микёсида буладиган жаҳон ҳужалиги хусусиятларини, оламшумул муаммоларини, мамлакатларнинг ривожланиш босқичларини, жаҳон мамлакатларини уртасида олиб борилаётган халқаро иктисодий муносабатлар, Ўзбекистон Республикасининг ташки савдо соҳасилаги олиб бораётган сиёсати, халқаро капитал миграция, Ўзбекистон Республикасининг инвестицион сиёсати, халқаро валюта - кредит

муносабатлари, Ўзбекистон Республикасининг молия ва банк соҳасидаги сиёсати муаммоларини урганишга ёрдам беради.

Амалий машгулотлар мавзуларнинг номи, уларнинг мазмуни ва таянч иборалари, уларга ажратилган соатлар миқдори.

N	Мавзулар номи	амалиёт
1.	Жаҳон иқтисодиёти ва халқаро иқтисодий муносабатлар: асосий кўринишлари ва хусусиятлари	2
2.	Халқаро меҳнат тақсимоти	2
3.	Халқаро иқтисодий муносабатлар тизимида халқаро савдо	4
	Халқаро савдо ривожланишининг зарурияти ва ташқи савдо операциялари.	2
	Ўзбекистон Республикасининг халқаро савдода тутган ўрни	2
4.	Халқаро капитал миграцияси	4
	Халқаро капитал ҳаракатининг моҳияти ва асосий шакллари	2
	Ўзбекистон Республикасининг инвестицион сиёсати	2
5.	Эркин иқтисодий ҳудудлар	2
6.	Халқаро ишчи кучи миграцияси	2
7.	Халқаро валюта-кредит муносабатлари	4
	Жаҳон валюта тизимининг зарурияти ва халқаро валюта-кредит воситалари.	2
	Тўлов баланси-мамлакат валюта операцияларининг натижасини жамловчи восита сифатида	2
8.	Ривожланган мамлакатлар–халқаро иқтисодий муносабатлар тизими	4
	Ривожланган давлатлар гуруҳининг жаҳон ҳўжалиги ва сиёсатида тутган ўрни	2
	Ривожланган давлатлар иқтисодиётининг ҳозирги давр структураси	2
9.	Ривожланаётган мамлакатлар халқаро иқтисодий муносабатлар тизимида	4
	Ривожланаётган давлатлар гуруҳининг жаҳон ҳўжалигида тутган ўрни	2
	Замонавий жаҳон иқтисодида янги индустриал мамлакатлар	2
10.	Халқаро иқтисодий интеграция ва унинг миллий ҳўжаликлар ривожланишига таъсири	4
	Халқаро иқтисодий интеграциянинг моҳияти ва ривожланиш босқичлари	2
	Мамлакатлар иқтисодида халқаро ташкилотларнинг ўрни	2
11.	Ўзбекистон Республикасининг ташқи савдоси ва уни тартибга солиш механизмлари	4
	Ўзбекистон Республикасининг ташқи савдо сиёсати	2
	Ташқи савдода давлат бошқаруви	2
	Жами	36

2.2. АМАЛИЙ МАШГУЛОТЛАРНИНГ ТАРКИБИ .

1 Мавзу. Жаҳон иқтисодиёти ва халқаро иқтисодий муносабатлар: асосий кўринишлари ва хусусиятлари 2 соат.

Режа:

1. "Жаҳон иқтисодиёти ва халқаро иқтисодий муносабатлар" фанининг предмети, мазмуни ва асосий вазифалари.
2. Жаҳон ҳужалиги тушунчаси. Унинг тузилиши ва субъектлари.
3. Халқаро меҳнат тақсимоти ва уларга таъсир килувчи омиллари.
4. Жаҳон ҳужалигида давлатларнинг ижтимоий иқтисодий таснифининг шакллари.

Мавзуга оид таянч иборалар:

Жаҳон иқтисодиёти, жаҳон ҳўжалиги, халқаро меҳнат тақсимоти, жаҳон ҳўжалигида давлатларнинг ижтимоий иқтисодий таснифи: абсолют иқтисодий потенциал миқдори бўйича, нисбий иқтисодий ривожланиш даражаси бўйича, бозор муносабатларининг ривожланиш характери ва даражаси бўйича, иқтисодий модели ривожланиши бўйича, иқтисодий ривожланиш динамикаси (суръатлари) бўйича, моддий ишлаб чиқаришнинг икки асосий тармоги уртасидаги нисбат бўйича.

Мавзуга оид тестлар

1.Жаҳон иқтисодиёти бу –

- А) Миллий ҳужаликлар ва уларнинг муносабатларини
- В) Турли давлатларнинг бир текисда ривожланишини
- С) Ривожланган давлатларнинг ривожланишини
- Д) Ривожланаётган давлатларнинг ривожланишини
- Е) Паст ривожланган давлатларнинг ривожланиш мажмуасидир

2.Жаҳон ҳужалиги деганда нимани тушунасиз?

- А) Ишлаб чиқариш кооперацияси, четга товар чиқариш
- В) Халқаро ктисодий муносабатларнинг моҳияти ва узаро алоқаси
- С) Халқаро меҳнат тақсимотида иштирок этувчи алоҳида мамлакатларнинг миллий ҳужалик яхлитлиги
- Д) Халқаро меҳнат тақсимоти билан боғлиқ эмас
- Е) Молиявий инвестицион жараён

3.Жаҳон ҳужалик тизимида иқтисодий муносабатлар деганда нимани тушунасиз?

- А) Халқаро савдо
- В) Халқаро меҳнат тақсимоти

- С) Халкаро инвестиция
- Д) Ижтимоий алока
- Е) Давлатлар уртасидаги иктисодий муносабатлар

4. Жахон хужалиги субъектлари:

- А) давлатлар уз халк хужалиги комплекслари билан, трансмиллий корпорациялар; халкаро ташкилотлар ва институтлар;
- В) Халкаро меҳнат таксимооти ва халкаро савдо
- С) Халкаро инвестиция, халкаро савдо ва ижтимоий алока
- Д) Ижтимоий алока
- Е) Давлатлар уртасидаги иктисодий муносабатлар

5. Абсолют иктисодий потенциал миқдори бўйича (Ялпи миллий маҳсулот миқдори инобатга олинадиган):

- А) энг йирик давлатлар; йирик давлатлар; урта давлатлар; кичик давлатлар; жуда кичик (миниатюра) давлатлар.
- В) юксак ривожланган давлатлар, урта ривожланган давлатлар, паст ривожланган давлатлар;
- С)) энг йирик давлатлар; йирик давлатлар; жуда кичик (миниатюра) давлатлар
- Д) юксак ривожланган давлатлар, урта ривожланган давлатлар, энг паст ривожланган камбағал давлатлар, паст ривожланган давлатлар;
- Е) энг йирик давлатлар ва урта ривожланган давлатлар

6. Мамлакатлар иктисодий ривожланиш динамикаси бўйича:

- А) Тез ва паст ривожланувчи
- В) Тургун ва оркага кетаётган
- С) Тез, паст, тургун ва оркага кетаётган
- Д) экспорти кучаётган давлатлар
- Е) импорти кучаётган давлатлар

Мавзуга оид назорат саволлар

1. “Жахон хужалиги ва халкаро иктисодий муносабатлар” фанини урганишнинг аҳамияти нималарда уз аксини топади?
2. Жахон хужалиги структураси қандай қисмлардан ташкил топади?
3. Жахон хужалиги субъектларини таърифланг.
4. Халкаро меҳнат таксимооти нима ва унга таъсир этувчи омиллар нималардан иборат?
5. Жахон хужалигини ташкил этувчи давлатлар қандай мезонлар асосида гуруҳлаштирилади?
6. Абсолют иктисодий потенциал курсаткичлари бўйича давлатлар қандай гуруҳлаштирилади ва мисоллар билан тушунтирилинг.

7. Моддий ишлаб чиқаришнинг асосий тармоклари уртасидаги нисбатга асосан давлатлар қандай гуруҳларга ажратиладилар? Мисоллар келтиринг.

2-Мавзу: Халқаро меҳнат тақсимоти (2 соат)

Режа:

1. Халқаро меҳнат тақсимоти тушунчаси ва унинг моҳияти.
2. Ишлаб чиқаришнинг нисбий харажатлари назарияси.
3. Мамлакатларнинг халқаро меҳнат тақсимотида иштирокига таъсир кўрсатувчи омиллар ва уларнинг халқаро меҳнат тақсимотида иштирокини ривожланишининг кўрсаткичлари.
4. Халқаро ихтисослашиш ва ишлаб чиқариш кооперацияси.
5. Халқаро меҳнат тақсимотини модернизациялашнинг Ёарбдаги назариялари.
6. Жаҳон иқтисодиётида инсон омили ва унинг аҳамияти.

Мавзуга оид таянч иборалар:

Халқаро меҳнат тақсимоти, мамлакатларнинг халқаро меҳнат тақсимотида иштирокига таъсир кўрсатувчи омиллар, мамлакатларнинг халқаро меҳнат тақсимотида иштирокини ривожланишининг кўрсаткичлари, халқаро ихтисослашиш, ишлаб чиқариш кооперацияси, халқаро ишлаб чиқариш, жаҳон иқтисодиётида инсон омили.

Мавзуга оид тестлар

Халқаро меҳнат тақсимотига сабаб нима?

- А) Давлатларда ишчи кучи малакасининг нотекислиги
- В) Давлатларда фойдали казилмаларнинг узлаштирилмаётганлиги
- С) Хаёт тарзидаги фарқлар
- Д) Табиий ресурсларнинг тақчиллиги
- Е) Фан техника тараққиётининг ишлаб чиқариш кучига таъсири.

Жаҳон инфраструктураси нима?

- А) Жаҳон савдоси
- В) Илмий-техника алоқалари
- С) Халқаро ахборот
- Д) Жаҳон бозоридаги товарларни ишлаб чиқарувчи ва истеъмолчиларга етказиб берувчи соҳалар
- Е) Халқаро валюта тизими

Демографик портлаш

- А) Аҳоли сонининг кескин ортиши
- В) Аҳоли сонининг кескин камайиши

- С) Кишлок аҳолисини шаҳарга кучиб келиши.
- Д) Кишлокга шаҳар аҳолисининг кучиб келиши
- Е) Аҳоли уртасида улимнинг купайиши.

Ишсизлик бу-

- А) Бошқа ҳудудларга кучиш натижасида юзага келади.
- В) Айрим касбларни тугаши натижасида юзага келади.
- С) Иш кучига булган талабнинг камайиши натижасида юзага келади.
- Д) Ишсизлик бу ишга нолойикликдир.
- Е) Бошқа ҳудудга кучиш, касбларни тугатилиши ва иш кучига талабнинг пасайишидир.

Мехнат миграцияси бу:

- А) Ҳудудда ишлаш учун умуман кетиш
- В) Ишлаш мақсадида мамлакатга қайтиб келиш шарти билан кетиш
- С) Қайтмаслик шарти билан ишга кетиш
- Д) Фуқароликни сакламасдан кетиш, иш кучини сотиш
- Е) Жаҳон меҳнат бозорида фаол иштирок этиш учун кетиш

Мавзуга оид назорат саволлар

1. Халқаро меҳнат тақсимоти тушунчаси ва уни мамлакат иқтисодида тутган урни.
2. Ишлаб чиқаришнинг нисбий харажатлари назарияси.
3. Мамлакатларнинг халқаро меҳнат тақсимотида иштирокига таъсир кўрсатувчи омиллар ва уларнинг халқаро меҳнат тақсимотида иштирокини ривожланишининг кўрсаткичлари.
4. Халқаро ихтисослашиш ва ишлаб чиқариш кооперациясининг аҳамиятли томонлари.
5. Халқаро меҳнат тақсимотини модернизациялашнинг Ғарбдаги назариялари.
6. Жаҳон иқтисодиётида инсон омили ва унинг аҳамияти.
7. Демографик тушунча. Жаҳон аҳолиси динамикаси муаммолари.
8. Жаҳон иқтисодиётида ёшлар муаммоси.
9. Урбанизация жараёнлари.
10. "Бозор иқтисодиёти шароитида инсон омили" муаммолари.

3-Мавзу: Халқаро иқтисодий муносабатлар тизимида халқаро савдо (4 соат)

3.1.-Мавзу: Халқаро савдо ривожланишининг зарурияти ва ташқи савдо операциялари. (2 соат).

Режа:

1. Халқаро савдо ривожланишининг аҳамияти ва шарт-шароитлари.
2. Халқаро савдо концепциялари ва унинг муқобил назариялари.

3. Халқаро савдони усишига таъсир кўрсатувчи омиллар.
4. Алоҳида мамлакатларнинг халқаро савдода тутган ўрни.

Мавзуга оид таянч иборалар:

Халқаро савдо, халқаро савдо концепциялари: меркантилизм, мутлак устунлик, нисбий устунлик, Хекшер Олин назариялари, Леонъев парадокси. жаҳон савдоси ташки савдо айланмаси, протекционизм, эркин савдо йулидаги тусиклар: бож туловлари, импорт квоталари, таърифсиз тусиклар, экспортни ихтиёрий чеклашлар, ЭФБК-КУЭД, товар – экспорт компаниялари, транспорт – экспедицион агентликлар (ТЭА).

Мавзуга оид тестлар

1. Нисбий афзаллик қонуни қим томонидан ишлаб чиқилган

- А) Хекшер-Олин
- В) Стюарт Миль
- С) Давид Рикардо
- Д) Швед иқтисодчилари
- Е) Адам Смит

2. Эркин савдо сиёсати нима учун қулланилади?

- А) Иш билан бандлик даражасини ошириш учун
- В) Мамлакат мудофаасини таъминлаш учун
- С) Ички бозорни товарлар билан тулатиш учун
- Д) Янги тармоқларни чет эл рақобатчиларидан ҳимоя этиш учун
- Е) Ишсизликни тугатиш учун

3. Халқаро савдо обороти.

- А) Импорт ҳиссасининг ортиши
- В) Экспорт ҳиссасининг ортиши
- С) Экспорт ва импорт нисбати
- Д) Экспорт ва импорт фарқи
- Е) Мамлакатлар уртасидаги савдо обороти

4. Протекционистик сиёсат

- А) Мамлакатга товар олиб келишга қаратилган сиёсат
- В) Мамлакатдан товарларни чиқаришга қаратилган сиёсат
- С) Давлатнинг миллий иқтисодиётни чет эл рақобатидан ички бозорга чет эл товарлари кириб келишидан ҳимоя қилишга қаратилган сиёсат.
- Д) Экспортни ривожлантиришга қаратилган сиёсат
- Е) Импортни ривожлантиришга қаратилган сиёсат.

5. Жаҳон бозори:

- A) Савдо - сотик юзага келадиган жой
- B) Халқаро меҳнат таксимооти орқали бир бирига боғланган мамлакатлар уртасидаги олди сотди муносабатлари.
- C) Муайян мамлакатлар уртасида ишлаб чиқарилган маҳсулотларни олди-сотди келадиган жой.
- D) Маълум бир мамлакат маҳсулотини олди сотди келадиган жой.
- E) Мамлакатларнинг пул бирликларини алмаштирадиган жой

6. Бож бу-

- A) Мамлакат чегарасидан олиб утиладиган товарлардан ундириладиган пул йигими;
- B) Мамлакатлар уртасидаги ягона бож туловидир;
- C) Давлат муассасасидир;
- D) Мамлакатни чет эл рақобатидан ҳимоя қилувчига қаратилган иқтисодий сиёсатдир;
- E) Протекционистик сиёсатдир.

Мавзуга оид назорат саволлар

1. Халқаро савдонинг шаклланишига нималар таъсир қилади?
2. Халқаро савдо объектлари ва субъектлари ҳақида маълумот беринг.
3. Жаҳон бозори ва унинг бошқа бозор турларидан фарқи нимада?
4. Жаҳон меҳнат бозори ва унинг узига хос хусусиятлари нималардан иборат?
5. Жаҳон иш қучи бозори ва унинг узига хос хусусиятлари нималардан иборат?
6. Эркин савдо йулидаги тусиклар деганда нимани тушунаси?
7. Халқаро савдодаги воситачилик компаниялар тугрисида тушунча беринг?

3.2- Мавзу: Ўзбекистон Республикасининг халқаро савдода тутган ўрни (2 соат).

Режа:

1. Ўзбекистон Республикасининг ресурслари ва ривожланиш имкониятлари.
2. Ўзбекистон Республикасининг бозор иқтисодиётига утиш даври муаммолари ва уни жаҳон ҳўжалигига қушилиши.
3. Республиканинг иқтисодий ривожланиш истикболлари ва уни халқаро савдодаги иштироки.
4. Ўзбекистон Республикасининг ташқи иқтисодий фаолият стратегияси.
5. Ўзбекистоннинг ташқи савдо обороти. Экспорт ва импорт таркиби.
6. Ўзбекистоннинг хорижий мамлакатлар билан олиб бораётган ташқи иқтисодий муносабатлари.

Мавзуга оид таянч иборалар:

Ташки савдо, ташки савдо баланси, тулов баланси, экспорт ва импорт, экспорт таркиби, реэкспорт, реимпорт, умумий бозор, тугри савдо, билвосита савдо, импорт лицензияси, демпинг нима?

Мавзуга оид тестлар

1. Ташки савдо куриниши бу-

- A) Махсулотларни айирбошлаш
- B) Хизматларни айирбошлаш
- C) Янги илмий техник маълумотларни айирбошлаш.
- D) Махсулот ва хизматларни айирбошлаш
- E) Махсулот, хизмат ва янги илмий техник маълумотларни айирбошлаш

2. Ташки савдонинг ривожлантириш муаммолари

- A) Экспортни тузилишидан
- B) Импортни тузилишидан
- C) Экспорт ва импорт тузилишидан
- D) Махсулотларни айирбошлаш.
- E) Хизматларни айирбошлаш.

3. Ташки савдо-

- A) Мамлакатни бошка мамлакатлар билан олиб борадиган иктисодий муносабати.
- B) Мамлакатни бошка давлатлар билан импорт ва экспорти уртасидаги фарк.
- C) Чет мамлакатлар билан савдо сотик ишларини юритиш.
- D) Миллий иктисодиётни ривожлантиришга қаратилган сиёсат.
- E) Бозордаги олди-сотди жараёни

4. Ташки савдо баланси бу:

- A) Экспорт ва импорт қиймати уртасидаги нисбат.
- B) Бозордаги товарларнинг мунтазам ва сурункасига таъминоти.
- C) Мамлакатлар уртасидаги махсулотларни бир хилда ишлаб чиқаришни таъминлаш.
- D) Чет мамлакатлар билан савдо- сотик ишлари
- E) Миллий иктисодиётни яхшилаш учун махсулотларни айирбошлашни ошириш.

Мавзуга оид назорат саволлар

1. Ўзбекистон Республикасининг бозор иқтисодиётига утиш даври муаммолари ва уни жаҳон ҳўжалигига қушилиши.

2. Республиканинг иқтисодий ривожланиш истикболлари ва уни халқаро савдодаги иштироки.
3. Ўзбекистон Республикасининг ташқи иқтисодий фаолият стратегияси.
4. Ташқи иқтисодий фаолиятни тартибга солиш зарурияти нималарда намоён бўлади?
5. Ташқи иқтисодий фаолиятни тартибга солишда давлатнинг роли қандай?
6. Ташқи иқтисодий фаолиятни тартибга солишда қандай иқтисодий стратегиялар қўлланади?
7. Ташқи иқтисодий фаолиятни тартибга солиш усуллари ва воситалари ҳақида маълумот беринг.
8. Импорт лицензиялари нима ва унинг қандай турлари қўлланади?
9. Демпинг нима? Фирмалар демпинг сиёсатини қўллашларига нималар сабаб бўлади?

4-Мавзу: Халқаро капитал миграцияси (4 соат)

4.1.-Мавзу: Халқаро капитал ҳаракатининг моҳияти ва асосий шакллари (2 соат)

Режа:

1. Капитал ҳаракатининг моҳияти ва уни юзага келиш шарт-шароитлари. Капитал ҳаракатининг асосий шакллари.
2. Халқаро инвестициялар моҳияти. Халқаро инвестицион фаолият объектлари ва субъектлари.
3. Халқаро капитал миграциясида тугри инвестициялар ва портфель инвестициялари салмоғининг ўсиши.
4. Жаҳон иқтисодиётида халқаро қарзлар (заёмлар), уларнинг тўтган ўрни.

Мавзуга оид таянч иборалар:

Капитал, капитал ҳаракатининг асосий шакллари, инвестиция, тугри ва портфель инвестициялар, чет эл инвестициялари, ссуда, кредит, халқаро кредит, ссуда капитали, тадбиркорлик капитали.

Мавзуга оид тестлар

1. ТМК (Транс миллий корпорация) бў-

- А) Бир мамлакат чегарасидан чиқиб кетган, халқаро ва ҳудудий ташкилотлар.
- В) Фақат мамлакат ичида фаолият олиб боровчи ташкилотлар
- С) Кооператив асосда ташкил қилинган деҳқон ҳужалимгида 1 та ёки бир нечта тармоқларни назорат қилувчи йирик бирлашмалар.
- Д) Бирон – бир тармоқда ҳукмронлик қилувчи ягона бирлашма.
- Е) ГАРБий Европа давлатларида тузилган бирлашма.

2. Инвестиция сузининг маъноси нима?

- A) Сармоя
- B) Маблаг.
- C) Ураш.
- D) Кийинтирмок.
- E) Ураш, кийинтирмок

3. Четга капитал чикариш нима?

- A) Четга маблаг чикариб фойда олиш
- B) Пул воситаларининг фойдаланиш учун бир мамлакатдан иккинчисига мақсадли силжиш.
- C) Бошқа мамлакатларга узок муддатли қарз бериш.
- D) Бошқа мамлакатга қиска муддатга қарз бериш.
- E) Ташқи савдони ривожлантириш.

4. Тугри инвестиция бу -.

- A) Чет Эл инвестициялари инвесторга хорижий қорхоналар устидан назоратни таъминлаш ҳуқуқини беради.
- B) Чет Эл инвестициялари инвесторга мамлакат ичидаги қорхоналар устидан назоратни таъминлаш ҳуқуқини берса
- C) Чет Эл инвестори бевосита бошқаришда қатнашмайди.
- D) Банк депозитлари ва турли молиявий институтлар ҳисобидан берилган маблағлар устидан назоратни олиб бориш ҳуқуқини берса.
- E) Мамлакатга қиритилган узок муддатли қарзлар устидан назорат олиб бориш ҳуқуқи берилса.

5. Ссуда капитали бу:

- A) Бир мамлакатдан бошқа мамлакатга қарз бериш.
- B) Товар қуринишида қарз бериш шакли.
- C) Банк депозитлари ва бошқа молиявий институтлар ҳисобидаги маблағлар.
- D) Тугридан тугри инвестициялардир.
- E) портфел инвестициялар.

6. Тадбиркорлик капитали бу:

- A) Бир мамлакатдан бошқа мамлакатга қарз бериш.
- B) Товар қуринишида қарз бериш шакли.
- C) Банк депозитлари ва бошқа молиявий институтлар ҳисобидаги маблағлар.
- D) Тугридан тугри инвестициялардир.
- E) портфел инвестициялар.

Мавзуга оид назорат саволлар

1. Капитал ҳаракатининг моҳияти ва уни юзага келиш шарт-шароитлари.
2. Халқаро инвестициялар моҳияти. Халқаро инвестицион фаолият объектлари ва субъектлари.
3. Халқаро инвестициялар ва уларнинг турлари. Тугри инвестициялар ва уларнинг хусусиятлари нималардан иборат?
4. Портфель инвестициялар ва уларнинг халқаро иқтисодий муносабатларда тутадиган урни нималардан иборат?
5. Чет эл инвестициялари ва уларнинг моҳияти, халқаро иқтисодий муносабатларда тутган урни ҳақида маълумот беринг.
6. Халқаро кредит нима? Унинг аҳамиятли томонлари ҳақида маълумот беринг.
7. Халқаро капитал миграциясида тугри инвестициялар ва портфель инвестициялари салмоғининг ўсиши.
8. Ўзбекистон иқтисодиётида қўшма корхоналарни ташкил этиш жараёнининг асосий хусусиятлари ва имкониятлари нималардан иборат?

4.2.-Мавзу: Ўзбекистон Республикасининг инвестицион сиёсати (2 соат)

Режа :

1. Чет эл инвестициялари тушунчаси, унинг миллий иқтисодиётидаги роли
2. Ўзбекистонда чет эл инвестицияларини жалб этиш учун яратилган шароитлар ва инвестициялар кириб келишига тўсқинлик қиладиган сабаблар
3. Ўзбекистонда очик бозор иқтисодиётини шакллантириш ва қўшма корхоналар ташкил топишининг ҳолати ва истикболлари.

Мавзуга оид таянч иборалар

Тадбиркорлик капитали ҳаракати, чет эл инвестициялари, ҳақиқий инвестиция, молиявий инвестиция, интеллектуал инвестиция, «ноу-хау», илмий ишланмалар.

Мавзуга оид тестлар

1. Инвестиция сузининг маъноси нима?

- А) Сармоя
- В) Маблаг.
- С) Ураш.
- Д) Кийинтирмок.
- Е) Ураш, кийинтирмок

1. Тадбиркорлик капитали ҳаракати бу-

- А) Сармояни олиб келиш ва олиб чиқиш;
- В) Маблаг киритиш;

- С) капитални олиб келиш ва олиб чиқишнинг янги, жадал ривожланаётган шакли;
- Д) Халқаро кредит;
- Е) Халқаро кредитнинг янги шакли.

3. Чет эл инвестициялари бу-

- А) Хорижий мамлакатларнинг валютадаги пул маблағлари;
- В) Хорижий мамлакатларнинг қимматбаҳо коғозлари;
- С) Хорижий мамлакатларнинг кредитлар қурлишидаги капитал қўйилмалари;
- Д) Хорижий мамлакатларнинг валютадаги пул маблағлари, қимматбаҳо коғозлар, шунингдек кредитлар қурлишидаги капитал қўйилмаларнинг барча шакли;
- Е) Юқоридагиларнинг барчаси тугри.

4. Инвестицияларнинг уч хилини аниқланг?

- А) хакикий; молиявий; қимматбаҳо коғозлар билан операциялар;
- В) молиявий; ишлаб чиқариш тармоқлари бўйича; интеллектуал;
- С) қимматбаҳо коғозлар билан операциялар; интеллектуал; хакикий;
- Д) интеллектуал; хакикий; қимматли коғозлар билан операциялар;
- Е) хакикий, молиявий, интеллектуал.

5. Чет эл инвестициясининг таркибий қисми бу-

- А) моливий инвестициядир;
- В) портфель инвестициялар;
- С) тугри инвестициялардир;
- Д) билвосита инвестициялардир;
- Е) тугридан-тугри инвестициялардир

5. Трансмиллий корпорация деганда нимани тушунаси?

- А) Бир мамлакатдан бошқа мамлакатга қарз берадиган компаниялардир;
- В) Кооператив асосда ташкил этилган йирик бирлашма;
- С) Кооператив асосда ташкил этилган, жаҳон ҳужалигида бирта еки бир нечта тармоқларни назорат қилиувчи йирик бирлашма;
- Д) Бир мамлакат чегарасидан чиқиб кетган, халқаро компаниядир;
- Е) мамлакатни бутун халқаро иқтисодий фаолиятини назорат қилувчи компания.

5. Транс миллий корпорациянинг капитали бу-

- А) Моливий инвестициядир;
- В) Портфель инвестициялардир;

- С) Трансмиллий капиталдир;
- Д) Хусусий капиталдир;
- Е) Давлат капиталидир.

Мавзуга оид назорат саволлар

1. Капитал харакатининг мохияти нимаан иборат?
2. Тугри ва портфель инвестициялар деганда нима тушунилади?
3. Халқаро иқтисодий муносабатларда капитал харакати ахамиятининг ушшини нима билдиради?
4. Замонавий шароитларда капитал харакати йуналишларининг узгариши кандай?
5. Банк кредитининг хусусиятлари ва узига хос шакллари нимадан ибоат?
6. Молиявий кредит боглик кредитдан кайси хусусиятлари билан ажралиб туради.
7. Халқаро кредит миллий иқтисодиёт ва жахон хужалиги ривожланишида кандай роль уйнайди?
8. Халқаро ссуда капитали бозори деганда нима тушунилади? У уз ичига кайси бозорларни олади
9. Кредит кийматининг кандай таркибий қисмлари мавжуд?
10. Кредитнинг тула ва урта муддатлари уз ичига нималарни олади?
11. Чет эл инвестицияларининг миллий иқтисоидидаги роли кандай?
12. Ўзбекистон чет эл инвестицияларини жалб этиш учун кандай шароитлар ятилган?

5-Мавзу: Эркин иқтисодий ҳудудлар (2 соат)

Режа

1. Эркин иқтисодий ҳудудларни ташкил этишдан мақсад?
2. Эркин иқтисодий ҳудудларни ташкил этишдаги муҳим омиллар.
3. Эркин иқтисодий ҳудудни ташкил этаётган мамлакатларнинг мақсади.
4. Эркин иқтисодий ҳудудларда хужалик фаолиятларига бериладиган имтиёзлар ҳақида тушунча беринг.
5. Эркин иқтисодий ҳудудларни тузишдан олдин кандай масалаларни ҳал қилиш керак.
6. Халқаро эркин иқтисодий ҳудудлар.
7. Эркин иқтисодий ҳудудларда инвестиция муҳитининг хусусиятлари.
8. Ривожланган ва ривожланаётган мамлакатлардаги эркин иқтисодий ҳудудлар.

Мавзуга оид таянч иборалар

Эркин иқтисодий ҳудуд, эркин бож ҳудуди, переференция, халқаро алоқалар, экспорт базаси, халқаро бизнес, трансмиллий компаниялар, ҳудудий агросаноат зоналар.

Мавзуга оид тестлар

1. Дастлабки Эркин иктисодий ҳудудлар каерда пайдо булган ?

- A) Урта денгизнинг денгиз ва дарё портларида;
- B) Европада;
- C) Лотин Америкасида;
- D) Урта Осиёда;
- E) Гонгконгда.

2 Дастлабки Эркин иктисодий ҳудудлар нечанки асра пайдо булган ?

- A) XII асрда;
- B) XVI асрда;
- C) XVII асрда;
- D) XIII асрда;
- E) XIV асрда.

3. Дастлабки Эркин иктисодий ҳудудлар кандай шаклда вужудга келди ?

- A) Инвестицион муҳит шаклида;
- B) Бож ҳудуди шаклида;
- C) Эркин бож ҳудуди шаклида;
- D) алоҳида минтакаларнинг ижтимоий-иктисодий ҳудуди шаклида;
- E) Хорижий сармояни жалб қиладиган ҳудуд шаклида.

4. Эркин иктисодий ҳудуднинг амал қилиш тажрибасида нечта имтиёз мавжуд?

- A) 8 та;
- B) 12 та;
- C) 10 та;
- D) 4 та;
- E) 5 та.

4. Эркин иктисодий ҳудуднинг амал қилиш тажрибасида кандай имтиёз мавжуд?

- A) Фискал, монетар, молиявий, маъмурий ;
- B) Фискал, ташқи савдо, монетар, маъмурий;
- C) Солиқ, ташқи савдо, молиявий, маъмурий;
- D) Солиқ, ташқи савдо, монетар, маъмурий;
- E) Фискал, ташқи савдо, молиявий, маъмурий.

Мавзуга оид назорат саволлар.

1. Эркин иқтисодий ҳудудлар моҳияти, уларни тузишдан мақсад.
2. Эркин иқтисодий ҳудудларни жаҳон ҳўжалигида тутган ўрни.
3. Эркин иқтисодий ҳудудларнинг шакллари ва хусусиятлари.
4. Мажмуавий эркин иқтисодий ҳудудлар.
5. Халқаро эркин иқтисодий ҳудудлар.
6. Эркин иқтисодий ҳудудларда инвестиция муҳитининг хусусиятлари.
7. Ривожланган мамлакатлардаги эркин иқтисодий ҳудудлар.
8. Ривожланаётган мамлакатлардаги эркин иқтисодий ҳудудлар.
9. Эркин иқтисодий ҳудудлар ижтимоий-иқтисодий роли.

6-Мавзу: Халқаро ишчи кучи миграцияси (2 соат)

Режа

1. Халқаро ишчи кучи миграцияси ва унинг асосий йуналишлари.
2. Халқаро меҳнат миграциясининг шакллари.
3. Жаҳон меҳнат бозорида экспортёр мамлакатлар ва уларнинг мамлакатлар иқтисодиётига таъсири.
4. Ишчи кучи миграциясининг давлат томонидан тартибга солиниши.

Мавзуга оид таянч иборалар

Миграция, ишчи кучи миграцияси, меҳнат миграцияси, халқаро меҳнат миграцияси, меҳнат бозори, меҳнат бозорида экспортёр мамлакатлар, ноиқтисодий миграция, яшириш миграция, ишчи кучи миграциясини қабул қилувчи ва донор мамлакатлар.

Мавзуга оид тестлар

1 Ишсизлик бу-

- А) Бошқа ҳудудларга кучиш натижасида юзага келади.
- В) Айрим касбларни тугаши натижасида юзага келади.
- С) Иш кучига булган талабнинг камайиши натижасида юзага келади.
- Д) Ишсизлик бу ишга нолойикликдир.
- Е) Бошқа ҳудудга кучиш, касбларни тугатилиши ва иш кучига талабнинг пасайишидир.

2 . Меҳнат миграцияси бу:

- А) Ҳудудда ишлаш учун умуман кетиш
- В) Ишлаш мақсадида мамлакатга қайтиб келиш шарти билан кетиш
- С) Қайтмаслик шарти билан ишга кетиш
- Д) Фуқароликни сакламасдан кетиш, иш кучини сотиш
- Е) Жаҳон меҳнат бозорида фаол иштирок этиш учун кетиш

3. Халқаро миграция бу:

- A) Мамлакат худудидан кучиб кетиш.
- B) Мамлакат худудига кучиб келиш.
- C) Вактинчалик кучиб келиш
- D) Иш топиш мақсадида бир мамлакатдан бошқасига кучиб юриш.
- E) Меҳнат миграцияси

4. Этник миграция бу:

- A) Қайтмаслик шarti билан ишга кетиш
- B) Фукароликни сакламасдан кетиш, иш кучини сотиш
- C) Қайтиб келмаслик ва фукароликни сакламасдан кетиш.
- D) Худудда ишлаш учун умуман кетиш
- E) Ишлаш мақсадида мамлакатга қайтиб келиш шarti билан кетиш

5.Халқаро (ташқи) миграциянинг намоён бўлиш шакли:

- A) Қайтмаслик шarti билан ишга кетиш;
- B) Фукароликни сакламасдан кетиш, иш кучини сотиш;
- C) Қайтиб келмаслик ва фукароликни сакламасдан кетиш;
- D) Худуддан ташқарида ишлаш учун оилавий доимий кетиш;
- E) Кам меҳнат қилиш учун ёки туристик шаклда кетиш.

6.Ишчи кучининг иқтисодий миграцияси сабабларига қуйидагилар киради.

- A) сиёсий;
- B) миллий;
- C) диний;
- D) иркий;
- E) ҳаммаси тўғри.

Мавзуга оид назорат саволлар.

1. Халқаро ишчи кучи миграциясининг сабаблари.
2. Халқаро ишчи кучи миграцияси узгаришининг асосий тенденциялари қандай?
3. Халқаро ишчи кучи миграцияси ижтимоий тузилиши эволюциясининг сабаблари ва хусусиятлари қандай?
4. Ишчи кучи миграциясини қабул қилувчи мамлакатлар ва уни етказиб берувчи мамлакатларга таъсири.
5. Меҳнат миграциясининг асосий йуналишлари ва марказлари.
6. Халқаро меҳнат миграциясининг шакллари.
7. Жаҳон меҳнат бозорида экспортёр мамлакатлар.
8. Миграция жараёнларининг импортёр мамлакатлар иқтисодиётига таъсири.
9. Аёлларнинг кетиши муаммосининг моҳияти.
10. Ишчи кучи миграциясининг давлат томонидан тартибга солиниши.

7-Мавзу: Халқаро валюта-кредит муносабатлари (4 соат)
7.1.-Мавзу: Жаҳон валюта тизимининг зарурияти ва халқаро валюта-кредит воситалари. (2 соат)

Режа:

1. Валюта муносабатлари – халқаро валюта-молия тизимининг асосий элементи.
2. Валюта бозорлари ва уларнинг функциялари, қуринишлари.
3. Халқаро кредит муносабатларининг моҳияти ва аҳамияти.
4. Валюта курси ва уни белгиловчи омиллар.
5. Халқаро кредитнинг халқаро иқтисодий муносабатлардаги роли.

Мавзуга оид таянч иборалар

Халқаро валюта-молия тизими, валюта бозорлари, халқаро кредит, сузиб юрувчи ва қайд қилинган валюта курслари, валюта курси, валюта паритети, Олтин стандарт даври, конвертация, эркин конвертацияланадиган валюта, эркин конвертирланмайдиган валюта.

Мавзуга оид тестлар

1. Нисбий афзаллик қонуни қим томонидан ишлаб чиқилган

- А) Хекшер-Олин
- В) Стюарт Миль
- С) Давид Рикардо
- Д) Швед иқтисодчилари
- Е) Адам Смит

2. Валюта бозори нима?

- А) Нодир металллар бозори
- В) Валюта алмашилиш жойи
- С) Чет эл валюталарини, векселларини ва бошқа қимматбаҳо қозғаларини сотиш ва сотиб олиш бўйича бўладиган иқтисодий алоқалардир
- Д) Валюта паритети (тенглик) асосида товарлар айирбошлаш
- Е) Ташқи савдони мувофиқлаштирувчи бозор

3. Халқаро айирбошлашда мутлақ афзаллик тушунчаси қим томондан яратилди?

- А) Хекшер-Олин
- В) Стюарт Миль
- С) Давид Рикардо
- Д) Швед иқтисодчилари

Е) Адам Смит

4. Миллий валюта курсининг усиши ташки савдога кандай таъсир этади?

- А) Экспорт ва импорт купаяди
- В) Экспорт ва импорт камаяди
- С) Экспорт узгармайди, импорт эса усади
- Д) Экспорт усади, импорт кискаради
- Е) Экспорт усади, импорт узгармайди

5. Мамлакатда ишлаб чиқариш жараёнининг кискариши миллий валюта кийматига кандай таъсир курсатади?

- А) Киймати узгариб туради
- В) Киймати узгармайди
- С) Киймати пасаяди
- Д) Киймати усади
- Е) Миллий валютага таъсир қилмайди

6. Жаҳон валюта тизимида валюталар нисбати унда ифодаланган олтин билан белгиланар эди. Ҳозирги даврда валюта курси (киймати) кандай белгиланади.

- А) Хар бир давлатнинг иқтисодий мавқеига қараб
- В) Жаҳон валюта бозорида талаб ва таклиф даражасига қараб
- С) Эркин конвертация қилинадиган валютага ривожланган давлатлар томонидан белгиланган курс бўйича
- Д) Жаҳон савдосида қатнашиш даражасига қараб
- Е) Мамлакатлар тулов қобилятига қараб белгиланади

7. Мамлакат валютаси кандай шаклда бўлиши мумкин?

- А) Товарлар ва хизматлар киймати қуринишида
- В) Банкнот, пул қуринишида
- С) Вексель, банкнот, ссуда қуринишида
- Д) Счётларида, нақд пуллар ва банкнотлар қуринишида бўлади
- Е) Пул ва ссуда қуринишида бўлади

8. Миллий валюта курсининг қутарилиш бандлик ва ишлаб чиқариш даражасига кандай таъсир курсатади?

- А) Ишлаб чиқариш ҳажми ва бандлик ошади
- В) Ҳеч кандай таъсир қурсатилмайди
- С) Ишлаб чиқариш ҳажми ва бандлик пасаяди
- Д) Ишлаб чиқариш ҳажми пасаяди, бандлик ошади

Е) Ишлаб чиқариш хажми ошади, бандлик пасаяди

Мавзуга оид назорат саволлар.

1. Валюта муносабатлари – халқаро валюта-молия тизимининг асосий элементи.
2. Валюта бозорлари, уларнинг функциялари қуринишлари.
3. Халқаро кредит муносабатларининг моҳияти ва аҳамияти.
4. Сузиб юрувчи ва қайд қилинган валюта курслари.
5. Валюта курси ва уни белгилувчи омиллар.
6. Халқаро кредитнинг халқаро иқтисодий муносабатлардаги роли.
7. Халқаро кредит шартлари.

7.2.-Мавзу: Тўлов баланси-мамлакат валюта операцияларининг натижасини жамловчи восита сифатида (2 соат)

Режа.

1. Валюта операциялари, чекловлари ва уларнинг қуринишлари.
2. Валюта таввақалчилигини сугурталаш.
3. Халқаро молиявий кредит ташкилотлар.
4. Халқаро кредит муносабатлари ва унинг асосий тамойиллари.

Мавзуга оид таянч иборалар

Валюта операциялари, «своп», «форвард», «спот», қимматли қогозлар арбитражи, валюта чекловлари, халқаро молиявий кредит ташкилотлар, халқаро валюта фонди (ХВФ), халқаро банк гуруҳлари, тулов баланслари, Евробозорлар.

Мавзуга оид тестлар

1. Валюта курси бу ?

- А) бир мамлакат пул бирлигининг ифодаланган баҳоси;
- В) Ички пул бирлигида ифодаланган баҳо;
- С) Миллий валютада ифодаланган баҳо;
- Д) Чет эл валютасида ифодаланган баҳо;
- Е) Халқаро битимларга хизмат қилиш жараёнида ўрнатиладиган баҳо;

2. Валюта нима?

- А) Пул
- В) Ички пул бирлиги
- С) Пул тизими
- Д) Қимматбаҳо қогозлар
- Е) Пул муомаласи

3. Ташки савдони вужудга келишининг мухим сабабларидан бири:

- A) Табiiй ресурсларнинг мавжудлиги
- B) Табiiй ресурсларнинг мамлакатлар уртасида текис таксимланганлиги ва ишчи кучининг текис таксимланганлиги
- C) Ишлаб чиқарувчи кучларнинг қуплиги
- D) Ишлаб чиқарувчи кучларнинг етишмаслиги
- E) Табiiй ресурслар ва ишлаб чиқарувчи кучларнинг нотекис таксимланганлиги

4. ЭКЮ қайси йилдан бошлаб фойдаланиб келинмоқда?

- A) 1956 йил
- B) 1970 йил
- C) 1979 йил
- D) 1978 йил
- E) 1980 йил

4. ЕВРО қайси йилдан бошлаб фойдаланиб келинмоқда ?

- A) 1956 йил 1 январ
- B) 1970 йил 1 январ
- C) 1979 йил 1 январ
- D) 1978 йил 1 январ
- E) 1999 йил 1 январ

5. Ўзбекистон Республикаси қайси йилдан бошлаб ХВФ ва умумжаҳон банкига аъзо бўлди?

- A) 1991 йил
- B) 1992 йил
- C) 1993 йил
- D) 1994 йил
- E) 1995 йил

6. Котировка бу нима?

- A) Валюта курсини урнатиш
- B) Чет эл валютаси
- C) Миллий валюта
- D) Халқаро битимларга хизмат қилиш
- E) "Кросс-курс"

7. Валюта операциялари бу –

- A) Валюта курсини урнатиш;
- B) Миллий валюта олди-сотдиси;
- C) Хорижий валюта олди-сотдиси;
- D) Халқаро битимларга хизмат килиш;
- E) нотўғри жавоб йўқ.

8. Валюта бозорларида амалга оширадиган операцияларга қуйидагилар киради:

- A) Спот;
- B) муддатли операциялар;
- C) форвард операцияларини;
- D) фьючерс операциялари;
- E) нотўғри жавоб йўқ

Мавзуга оид назорат саволлар.

1. Валюта операциялари ва унинг қуринишлари.
2. «Своп», «форвард», «спот» операциялари ва қимматли қозғалар арбитражи.
3. Валюта чекловлари ва уларнинг қуринишлари.
4. Валюта таввақалчилигини сугурталаш.
5. Халқаро молиявий кредит ташқилотлар.
6. Халқаро валюта фонди (ХВФ), унинг функциялари.
7. Халқаро банк гуруҳлари: Европа ривожланиш ва қайта тиклаш банки.
8. Осиё ривожланиш банки ва бошқалар.
9. Халқаро кредит муносабатлари.
10. Савдо, ҳисоб-китоб ва тулов баланслари.
11. Жаҳон кредит бозорлари.
12. Кредит муносабатларининг асосий тамойиллари.
13. Евробозорларнинг роли.

8-Мавзу: Ривожланган мамлакатлар – халқаро иқтисодий муносабатлар тизими (4 соат)

8.1.-Мавзу: Ривожланган давлатлар гуруҳининг жаҳон ҳўжалиги ва сиёсатида тутган ўрни (2 соат)

Режа:

1. Ривожланган давлатлар гуруҳининг жаҳон ҳўжалиги ва сиёсатида тутган ўрни.
2. Ривожланган давлатлар иқтисодиётининг умумий белгилари.
3. Мамлакатларнинг илмий-техникавий ва маҳсулот ишлаб чиқариш соҳасидаги, табиий ресурслари ва меҳнат тақсимоти соҳасидаги имқониятлари.
4. Иқтисодий ривожланишнинг дастлабки шарт-шароитлари ва ҳўсусиятлари.

Мавзуга оид таянч иборалар

Ривожланган мамлакатларнинг ривожланиш хусусиятлари, миллий ҳисоблар тизими, ялпи миллий маҳсулот, ялпи ички маҳсулот, миллий даромад, аҳоли турмуш даражаси, иқтисодиётдаги макротузилма, инсон омили, иқтисодий ривожланишнинг дастлабки шарт-шароитлари, ривожланган давлатларнинг маҳсулотларини ишлаб чиқаришдаги, жаҳон савдоси ва халқаро капитал миграциясидаги улуши.

Мавзуга оид тестлар

1. XX аср бошида АКШ саноатининг қайси соҳасини марказлашуви кучайди?

- A) Нефть саноатида
- B) Машинасозликда
- C) Енгил саноатида
- D) Тог-кон саноатида
- E) Кемасозликда

2. Олмониянинг иқтисодий ривожланишига асосий сабаб нима?

- A) Мустамлакаларнинг куплиги
- B) Четдан куп капитал жалб этилиши
- C) Сутхурликни ривожланиш
- D) Сиёсий жихатдан бирлашганлиги
- E) Четга куп капитал чиқариш

3. XX аср бошида Франция қайси соҳада дунёда биринчи уринда эди?

- A) Кемасозлик буйича
- B) Истеъмол буюмларини ишлаб чиқариш
- C) Кимё саноатида
- D) Машинасозлик буйича
- E) Тог-кон саноати буйича

4. Бозор муносабатларининг ривожланиш даражасига кура давлатлар қандай гуруҳларга бўлинади?

- A) Бозор муносабатлари самарали давлатлар
- B) Бозор муносабатлари кам самарали давлатлар
- C) Бозор муносабатлари энди ривожланаётган давлатлар
- D) Бозор муносабатлари кам ривожланган давлатлар
- E) Юқорида курсатилганларнинг ҳаммаси

6. Иқтисодий раўнаки банк бизнесига боглик мамлакатлар қайси?

- А) Швеция, Финляндия, Дания, Люксембург ва бошқалар
- В) Олмония, Англия, Франция, АКШ ва бошқалар
- С) Япония, Тайван, Сингапур, Ж.Корея ва бошқалар
- Д) Швейцария, Бермуд, Багама ороллари, Барбадос, Бахрейн
- Е) Туркия, Исроил, Италия, Испания ва бошқалар

Мавзуга оид назорат саволлар.

1. Ривожланган давлатлар гуруҳининг жаҳон ҳўжалиги ва сиёсатида тутган ўрни.
2. Ривожланган давлатлар саноатиға характеристика.
3. Гуруҳға кирувчи мамлакатлар критерияси, иқтисодиётининг умумий белгилари.
4. Иқтисодиётдаги макротузилма.
5. Мамлакатларнинг илмий-техникавий ва махсулот ишлаб чиқариш соҳасидаги, табиий ресурслари ва меҳнат тақсимоти соҳасидаги имкониятлари.
6. Инсон омилининг роли.
7. Миллий иқтисодиёт структурасининг ўзига хос хусусиятлари.
8. Иқтисодий ривожланишнинг дастлабки шарт-шароитлари ва хусусиятлари.
9. «G8» етакчи ривожланган давлатларни жаҳон саноати махсулотларини ишлаб чиқаришдаги, жаҳон савдоси ва халқаро капитал миграциясидаги улуши.

8.2. -Мавзу: Ривожланган давлатлар иқтисодиётининг ҳозирги давр структураси. (2 соат)

Режа:

1. Ривожланган давлатлар иқтисодиётининг ҳозирги давр структураси.
2. Мамлакатлар саноати структурасидаги ўзгаришлар.
3. Япония кучли иқтисодий марказ. Европа иттифоқи – Гарбий Европанинг ракобат килувчи марказий ядросидир.
4. Илмий-техника инкилоби (ИТИ) таъсирида ривожланган мамлакатларнинг макроиқтисодий структурасидаги ўзгаришлар.

Мавзуга оид таянч иборалар

БМТ, Европа иттифоқи, мамлакатлар саноати структураси, кучли иқтисодий марказ, илмий-техника инкилоби (ИТИ), ривожланган мамлакатларнинг макроиқтисодий структураси.

Мавзуга оид тестлар

1. Ҳозирги кунда жаҳон мамлакатларида кишлоқ ҳужалигида қандай ўзгаришлар бўлмоқда?

- A) Кишлок хужалигини интенсив ривожланиши
- B) Кишлок хужалигини экстенсив ривожланиши
- C) Сугориш системасини купайтириш
- D) кишлок хужалагини механизациялаштириш ва автоматлаштириш
- E) кишлок хужалигида техник экинларни купайтириш

2. Олмонияда монополияларни кандай шакли мавжуд?

- A) Концерн
- B) Трестлар
- C) Синдикатлар
- D) Картеллар
- E) Акционерлик жамиятлари

3. Францияни империализмга утиши кайси сохани монополлаштириш билан характерланади?

- A) Нефть соҳасини
- B) Огир саноатни
- C) Харбий соҳани
- D) Енгил саноатни
- E) Банк фаолиятини

4. "Юнг режасида" кандай масала курилади?

- A) Капиталистик давлатларнинг Олмонияга иктисодий ёрдами билан
- B) Кишлок хужалигига янги капиталлар куйиш
- C) Олмония устидан назоратни бекор килиб, саноатни харбийлаштиришга ёрдам
- D) Олмониянинг огир саноатини ривожлантириш
- E) Олмониянинг иктисодий тангликдан олиб чиқиш

5. Фан ва техника ривожланиши мамлакат иктисодиётига кандай салбий таъсир курсатади?

- A) Ишсизларни купайтирмоқда
- B) Ишчиларни маошини купайтирмоқда
- C) Аҳолини бир жойга йигмоқда
- D) Иктисодий мустамлакаларни купайтирмоқда
- E) Атроф-мухитни ифлослантирмоқда

6. Иктисодий жихатдан ривожланган давлатлар кайси китъада куп?

- A) Африкада
- B) Осиёда

- С) Европада
- Д) Америкада
- Е) Австралия ва Океанияда

7. "Демпинг" /нархни тушириш/ сиёсатини кайси давлат қўллаган?

- А) Олмония
- В) АКШ
- С) Франция
- Д) Англия
- Е) Италия

8. XX аср бошида Англия қайси соҳада дунёда 1-уринда туради?

- А) Харбий соҳада
- В) Туқимачилик бўйича
- С) Машинасозлик бўйича
- Д) Озик-овқат саноати
- Е) Кемасозлик бўйича

Мавзуга оид назорат саволлар.

1. Ривожланган давлатлар иқтисодиётининг ҳозирги давр структураси.
2. Мамлакатлар саноати структурасидаги ўзгаришлар.
3. Япония қучли иқтисодий марказ. Европа иттифоқи – Ғарбий Европанинг рақобат қилувчи марказий ядросидир.
4. Илмий-техника инқилоби (ИТИ) таъсирида ривожланган мамлакатларнинг макроиқтисодий структурасидаги ўзгаришлар

9-Мавзу: Ривожланаётган мамлакатлар халқаро иқтисодий муносабатлар тизимида (4 соат)

9.1.-Мавзу: Ривожланаётган давлатлар гуруҳининг жаҳон ҳўжалигида тутган ўрни (2 соат)

Режа:

1. XX асрининг 50-йилларидан сўнг жаҳон ҳўжалигида халқаро иқтисодий муносабатлар ривожланишининг аҳамиятли томонлари.
2. Озод этилган мамлакатлар, «ўчинчи дунё мамлакатлари», «жануб» мамлакатлари, «периферия» мамлакатлар сифатида.
3. Ривожланаётган мамлакатларнинг асосий белгилари ва хусусиятлари.
4. Халқаро меҳнат тақсимоотидаги ўрни.

Мавзуга оид таянч иборалар

Ривожланаётган мамлакатларнинг критерийлари, ялпи миллий маҳсулот, ялпи ички маҳсулот, иқтисодий тараққиётнинг табақалашуви,

ривожланаётган мамлакатлар иктисодидаги дуализм, кўп укладлилиқ, миллий даромаднинг тақсимооти.

Мавзуга оид тестлар

1. Дунёдаги давлатларни ижтимоий-иқтисодий жихатдан таснифига кура:

- A) 6 та шакли
- B) 7 та шакли
- C) 5 та шакли
- D) 4 та шакли
- E) 3 шакли

2. Икки асосий ишлаб чиқариш тармоги бўйича давлатлар неча гуруҳга бўлинади?

- A) икки гуруҳга
- B) уч гуруҳга
- C) тўрт гуруҳга
- D) беш гуруҳга
- E) олти гуруҳга

3. Мамлакатлар иқтисодий ривожланиш динамикаси бўйича қандай гуруҳларга бўлинади?

- A) Тез ва паст ривожланувчи
- B) Тургун ва орқага кетаётган
- C) Тез, паст, тургун ва орқага кетаётган
- D) экспорти кучаётган давлатлар
- E) импорти кучаётган давлатлар

4. Ривожланаётган мамлакатлар асосан дунёнинг қайси регионларида жойлашган?

- A) Европада
- B) Шимолий Америкада
- C) Европа ва Осиёда
- D) Америка, Осиё ва Европада
- E) Осиё, Африка ва Лотин Америкасида

5. Бозор муносабатлари деярли ривожланмаган давлатлар қайси?

- A) Хиндистон, Покистон, Эрон, Ироқ, Миср ва бошқалар
- B) Бразилия, Мексика, Аргентина, Чили ва бошқалар
- C) Нефтни экспорт қилувчи / четга чиқарувчи/ давлатлар

- D) Куба, КХДР, Тропик Африка ва Океаниядаги патриархал давлатлар
- E) Лотин Америкаси давлатлари

6. Иқтисодий ривожланиш моделига /йўлига/ кура қайси давлатлар классик / намунали/ давлат ҳисобланади?

- A) Дания, Швеция, Голландия, Финляндия ва бошқалар
- B) Япония, Россия, Испания, Португалия ва бошқалар
- C) Туркия, Мексика, Аргентина, Исроил ва бошқалар
- D) Буюк Британия, Франция, Олмония, Италия, АКШ ва бошқалар
- E) Жанубий Корея, Сингапур, Тайван, Гонгконг ва бошқалар

7. ЯИМ ларнинг асосий хусусияти қайсилар?

- A) иқтисодни ривожланишидаги асосий қарорларни қабул қилишдир;
- B) иқтисоднинг юқори суръатларда ривожланишидир;
- C) экспортни ривожлантиришдир;
- D) саноат товарлари ишлаб чиқарадиган тармоқларнинг ривожланиши;
- E) хом-ашё базасидан самарали фойда.

8. Ривожланаётган мамлакатларга нисбатан қизиқиш ортиб боришининг сабаби нимада?

- A) уларнинг жаҳон ҳамжамиятидаги ўрни;
- B) улардаги иқтисодий ютуқларнинг кўплиги;
- C) ижтимоий –иқтисодий ривожланишдаги таъсирлар;
- D) уларнинг жаҳон ҳамжамиятидаги мавқеи, бошқа давлатларнинг ва энг аввало ривожланган давлатларнинг тарихий ривожига таъсиридир;
- T) ривожланган мамлакатлар билан ўзаро алоқаларининг кўплигидир.

9. Ривожланаётган мамлакатларнинг қайси даврида ички ва ташқи савдо монаполиялаштирилган ?

- A) мустамлакачилик даврида;
- B) мустамлакачиликнинг кейинги даврида;
- C) мустамлакачиликдан олдинги даврда;
- D) мустамлакачиликдан олдинги ва кейинги даврда;
- E) барча жавоблар тўғри.

10. Ривожланаётган мамлакатларда хусусийлаштиришнинг муаммолари нимадан иборат?

- A) Молиявий аҳволнинг ёмонланиши;
- B) янги “таркибий мослаш” деб номланган сиёсатнинг маълум қилиниши;
- C) давлат иқтисоддаги устивор иштироки;

- D) хусусий секторнинг сусайиши;
E) ишлаб чиқариш самарасининг йўқлиги.

Мавзуга оид назорат саволлар.

1. Ривожланаётган мамлакатларнинг халқаро меҳнат тақсимотидаги роли қай тарзда ва нима сабабдан узғариб борди?
2. Ривожланаётган мамлакатларнинг халқаро меҳнат тақсимотидаги анъанавий устунликлари ўзгаришига қандай сабаблар (омиллар) таъсир қилмокда?
3. Ривожланаётган мамлакатларнинг ҳозирги халқаро меҳнат тақсимоти тизимига қушилувига ҳалал берувчи асосий муаммолар.
4. Ривожланаётган мамлакатлар иқтисодини замонавийлаштиришнинг асосий йул ва усуллари, халқаро меҳнат тақсимотида уларнинг аҳамиятини ошириш.
5. Саноат маҳсулотлари халқаро бозорида ривожланаётган мамлакатларнинг ўрни ва аҳамияти.
6. Ривожланаётган мамлакатлар тавсифи, қолоклиги, қарамлигининг ижтимоий- иқтисодий ва тарихий сабаблари.
7. Ишлаб чиқариш самарадорлигининг паст даражада бўлиши: иқтисодий ва ноиқтисодий сабаблар.
8. Юқори даражадаги ишсизлик иш билан тула банд бўлмаслик ҳолларига сабаб булувчи омиллар, уларнинг хусусиятлари.
9. Ривожланаётган мамлакатлар иқтисодида қишлоқ хужалигининг тутган урни.

9.2.-Мавзу: Замонавий жаҳон иқтисодида янги индустриал мамлакатлар (2 соат)

Режа:

1. Мамлакатларнинг асосий гуруҳлари тўғрисида тушунча.
2. Ривожланаётган мамлакатларнинг ривожланиш даражасига бўлиниши.
3. Халқаро меҳнат тақсимотида ривожланаётган мамлакатларнинг ҳуқуқий қатнашиши.
4. Ташқи қарзларни кўпайиши ва уни ҳал этиш муаммолари.
5. Ривожланаётган мамлакатларнинг ривожланишида хорижий сармояларнинг аҳамияти.

Мавзуга оид таянч иборалар

Янги индустриал мамлакатлар, халқаро меҳнат тақсимоти, иқтисодий тараққиёт, иқтисодий қолоқлик, аҳолининг турмуш даражаси, ривожланган мамлакатларнинг муаммолари, меҳнат самарадорлиги, хорижий сармоя, экспортга қарамлик.

Мавзуга оид тестлар

1. Қуйидагилардан қайси бири озод бўлган давлатларнинг ижтимоий-иқтисодий хусусиятларига мисол бўлади?

- A) ижтимоий соҳани ривожлантиришда давлат бош ислоҳотчи;
- B) сиёсатнинг иқтисоддан устиворлиги;
- C) ички ва ташқи савдони монополиялаштириш;
- D) ташқи савдони монополиялаштириш;
- E) ички савдони монополиялаштириш;.

2. Янги индустриал давлатларнинг характерли хусусияти нимада?

- A) Ишлаб чиқариш моллари импортга мулжалланганлиги
- B) Ишлаб чиқариш моллари экспортга мулжалланганлиги
- C) Давлатни иқтисодга аралашганлиги
- D) чет эл қарзларидан қутилганлиги
- E) Ривожланган мамлакатлар билан алоқаларни қучайганлиги

3. Янги индустриал давлатлар қайси регионда жойлашган?

- A) Ғарбий Европа давлатларда;
- B) Осиё ва Тинч океани ҳудудидаги давлатларда;
- C) Шимолий Америкадаги давлатларда;
- D) Жанубий Шарқий давлатларда;
- E) Шимолий Африкадаги давлатларда.

4. Янги индустриал давлатларга қайси мамлакатар қиради?

- A) Кувайт, Катар, Тайвань, Гон-конг
- B) Жанубий Корея, Сингапур, Тайвань, Гон-конг
- C) АҚШ, Англия, Гон-конг
- D) Канада, Буюк-Британия, Испания
- E) Туркия, Россия, Италия

5. Корейс иқтисодини кескин юксалтиришга нима тўртки бўлди?

- A) аграр соҳа тармоқларини ривожлантириш;
- B) ижтимоий соҳанинг юксалиши;
- C) давлат ролининг ошиши;
- D) саноат тармоқлари учун рағбатлантирувчи аниқликни яратиш;
- E) ходимларни ўқитиш.

6. Фан ва техника ривожланиши мамлакат иқтисодиётига қандай салбий таъсир қурсатади?

- A) Ишсизларни қупайтирмоқда
- B) Ишчиларни маошини қупайтирмоқда
- C) Аҳолини бир жойга йиғмоқда
- D) Иқтисодий мустамлакаларни қупайтирмоқда
- E) Атроф-муҳитни ифлослантирмоқда

7. Гарбий Европа интеграциясининг олдинги номи нима деб аталади?

- A) "Миллий бозор"
- B) "Дунё бозори"
- C) "Европа интеграцияси"
- D) "Умумий бозор"
- E) "Жахон савдоси бозори"

8. Сингапур ҳукумати кам унумли қўл меҳнاتини сиқиб чиқариш учун 1979 йилдан бошлаб қандай сиёсат юритди?

- A) қўл меҳнати учун иш ҳақини мажбурий (тадбиркорлар учун) ошириш сиёсатини олиб борди;
- B) қўл меҳнати учун иш ҳақини ихтиёрий ошириш сиёсатини олиб борди;
- C) қўл меҳнати учун иш ҳақини мажбурий камайтириш сиёсатини олиб борди;
- D) қўл меҳнати учун ҳеч қандай ҳақ тўланмадиган сиёсатни олиб борди;
- E) тўғри жавоб йўқ.

9. Жанубий Кореяга хос меҳнатнинг асосий кўрсаткичларидан бири қайси жавобда тўғри кўрсатилган?

- A) юқори малакали ишчилар;
- B) хом – ашё захираси;
- C) капитал маблағлари;
- D) барча жавоб тўғри;
- E) тўғри жавоб йўқ.

10. 1960 йилларда қайси мамлакат раҳбарияти хусусий тадбиркорликни ривожлантириш фикрини илгари сурди?

- A) Тайван
- B) Хитой
- C) Корея
- D) Сингапур
- E) Гонконг

11 Нима учун хусусийлаштириш кутилганига нисбатан қийинчилик билан кечди?

- A) давлат мулки ва назоратни хусусий шахслар ихтиёрига бериш;
- B) хусусий сектордан кучсизлиги;
- C) моддий харажатлардан катталиги;
- D) хусусийлаштиришдаги техник мураккаблик;
- E) барча жавоблар тўғри.

12. Янги индустриал давлатларнинг характерли хусусияти нимада?

- A) Ишлаб чиқариш моллари импортга мулжалланганлиги
- B) Ишлаб чиқариш моллари экспортга мулжалланганлиги
- C) Давлатни иқтисодга аралашганлиги
- D) чет эл қарзларидан қутилганлиги
- E) Ривожланган мамлакатлар билан алоқаларни кучайганлиги

Мавзуга оид назорат саволлар.

1. Ривожланаётган мамлакатлар иқтисодининг халқаро муносабатлардаги қарамлилик ва заифлик ҳолатларининг сабаблари, уларни бартараф этишнинг тахминий йуллари.
2. Жаҳон иқтисодида ривожланган мамлакатлар ролининг эволюцияси.
3. 1980-йиллар ва 90-йиллар бошида "учинчи дунё" мамлакатлари иқтисоди тавсифи, уни ривожлантиришнинг долзарб масалалари.
4. "Учинчи дунё" мамлакатларида хусусийлаштиришнинг самарадорлиги хусусиятлари ва муаммолари.
5. Жануби-Шарқий Осиё янги индустриал мамлакатлар (ЯИМ) иқтисоди ва экспорти ривожланишининг хусусиятлари.
6. ЯИМ иқтисоди жуда тез ривожланишининг ва уларнинг жаҳон ҳужалигига интеграциясининг ички ва ташқи сабаблари.
7. ХУДУДдаги ЯИМда иқтисодий ислохотларни амалга оширишда давлатнинг роли.
8. ХУДУД мамлакатларидаги валюта-молия инқирозининг сабаблари ва уни мамлакатлар иқтисодий ривожланишига таъсири

10-Мавзу: Халқаро иқтисодий интеграция ва унинг миллий ҳўжаликлар ривожланишига таъсири (4 соат)

10.1.-Мавзу: Халқаро иқтисодий интеграциянинг моҳияти ва ривожланиш босқичлари. (2 соат)

Режа:

1. Халқаро иқтисодий интеграциянинг моҳияти ва унинг қурилишлари.
2. ГАРБий Европа интеграциясининг ривожланиш босқичлари ва Европа Иттифоқи ташкилотларининг ташкил топиш механизми.
3. Тинч океани ҳамқорлиги ташкилотининг ташкил топиши ва Шарқий Европа интеграциясининг вазиқалари.
4. Мустиқил Давлатлар Ҳамдустилиги (МДХ) мамлакатлари дорирасидаги интеграцион қараёнлар.

Мавзуга оид таянч иборалар

Интеграция, иқтисодий интеграция, халқаро иқтисодий интеграция, ГАРБий Европадаги интеграцион қараёнлар, солиқлардан озод этилган

зоналар, Маастрихт битимлари, жаҳон иқтисодининг глобаллашуви, ишлаб чиқаришнинг глобаллашуви, бозорларнинг глобаллашуви.

Мавзуга оид тестлар

1. Интеграция сузининг маъноси:

- A) Яхлит хужалик шакли
- B) Ишлаб чиқариш жараёнининг ошиши
- C) Ишлаб чиқарувчи кучларнинг усиши
- D) Мехнат таксимотининг чуқурлашуви
- E) Хужалик фаолиятини булакларга булиб урганиш

2. Иқтисодий интеграция нима?

- A) ИТТ таъсирида халқаро мехнат таксимоти
- B) Бир канча давлатлар хужаликларининг яқинлашуви
- C) Халқ хужалиги мажмуининг ривожланиши, ишлаб чиқаришнинг байналминаллашуви, иқтисодий ва социал тараккиёт
- D) Халқаро мажмуаларининг ташкил топиши
- E) Жаҳон хужалигида халқаро мехнат таксимотининг чуқурлашуви.

2. Европа кенгаши қачон тузилди.?

- A) 1970 йилда тузилди;
- B) 1972 йилда тузилди;
- C) 1974 йилда тузилди;
- D) 1980 йилда тузилди;
- E) 1984 йилда тузилди.

3. Интеграция унинг қатнашчилари қуйидаги шартларга риоя қилиниши зарур?

- A) иқтисодиёт ривожидаражасида катта тафовутлар булмаслиги ;
- B) иқтисодий сиёсатнинг ўхшашлиги;
- C) валюта тизимининг яқинлиги ва валюта курсларининг барқарорлиги;
- D) иқтисодий тизим, ижтимоий таркибий тузилиши ва сиёсий тузилманинг ухшашлиги;
- E) барча жавоблар тўғри .

4. Экспортдан келадиган даромад ҳажмининг ҳар хил бўлишига таъсир келувчи омиллар ?

- A) баҳоларга нисбатан сезгир булмаган талаб ;
- B) баҳоларга нисбатан сезгир булмаган таклиф;
- C) куп факторлар табиий сабаблар масалан, сув босиши, кургоччилик, об-хавонинг ва табиий иқлим шароитининг ноқулай келиши;

- D) саноати ривожланган давлатларда тадбиркорлик фаолияти активлигининг цикллилиги;
- E) Барча жавоблар тўғри.

5. Қўшни давлатлар интеграцияга киришишига интилишларига асосий сабаблар қуйидагилар?

- A) Товар оқимлари ўтиши лозим бўлган масофа бошқа давлатлар учун кичик бўлиши ;
- B) Тақсимот каналларини ташкил этиш осон, чунки, дидларнинг мослиги эҳтимоли кучлироқлилиги;
- C) Бозор иқтисодиёти ёки сиёсий мослашувчанликнинг бир-бирига мослиги;
- D) Иқтисодий ҳамкорликнинг яна бир шакли - товар келишувлари ҳисобланади;
- E) Барча жавоблар тўғри .

6. Иқтисодий интеграциянинг асосий шакллари?

- A) Эркин савдо зонаси;
- B) Божхона Иттифоқи;
- C) Умумий бозор;
- D) Тула иқтисодий интеграция;
- E) Барча жавоблар тўғри .

Мавзуга оид назорат саволлари :

1. Иқтисодий интеграция нима?
 2. Иқтисодий интеграцияга киришувчи давлатлар қандай асосий шартларга амал қилишлари керак?
 3. Иқтисодий интеграцияга интилишнинг асосий сабаблари нималардан иборат?
 4. Иқтисодий интеграциянинг қандай асосий шакллари мавжуд?
 5. Мукамал интеграцион ташкилот булмиш Европа Иттифоқининг тараккиёт босқичлари ҳақида маълумот беринг.
 6. Марказий Осиё давлатлари уртасидаги интеграция жараёни ва унинг асосий хусусиятлари нималардан иборат?
 7. Ўзбекистон Республикасининг халқаро интеграцияга киришишидаги асосий муаммолар нималардан иборат деб ҳисоблайсиз?
- :

10.2.-Мавзу: Мамлакатлар иқтисодида халқаро ташкилотларнинг ўрни (2 соат)

Режа:

1. Халқаро ташкилотлар классификациясига умумий тавсиф.
2. Бирлашган миллатлар ташкилоти (БМТ) тизимида қирувчи иқтисодий ташкилотлар ва уларнинг вазифалари.

3. Халқаро молия ва валюта ва кредит ташкилотлар.
4. Ўзбекистоннинг халқаро иқтисодий ташкилотларда катнашиши.
5. Ўзбекистон Республикасининг интеграция тузилмаларидаги иштироки ва иқтисодий ҳамкорлик ташкилотларида тутган ўрни..

Мавзуга оид таянч иборалар

Иқтисодий масалалар билан шуғулланувчи ташкилотлар: БМТ, Араб давлатлари иқтисоди, Африка Бирдамлик ташкилоти, Америка давлатлари ташкилоти. Умумиқтисодий мувофиқлаштирувчи ташкилотлар: Иқтисодий ҳамкорлик ва тараққиёт ташкилоти (ИХТТ), Иқтисодий бирлашган ташкилотлар ЕҲ, НАФТА, ОПЕК, латин Америкаси давлатлари бирлашган уюшмаси. Ихтисослашган халқаро иқтисодий ташкилотлар: ГАТТ, УСТ, ЮНКТАД, ОПЕК...

Мавзуга оид тестлар

1. Эркин савдо зонасига аъзо давлатлар ўртасида.....

- А) ташки божхона тарифлари сакланади;
- В) солиқлар меъёри камайтирилади;
- С) Савдо обороти яхшиланади;
- Д) божхона божлари камайтирилади;
- Е) барча божхона соликлари ман этилади.

2.Эркин савдо зонасига аъзо давлатлар ўртасида божхона иттифокида

- А) ташки божхона тарифлари сакланади;
- В) солиқлар меъёри камайтирилади;
- С) барча божхона соликлари ман этилади;
- Д) божхона божлари камайтирилади;
- Е) барча ички тарифлар ташки ягона тарифлар билан алмаштирилади.

3.Тула иқтисодий интеграцияда қуйидаги муаммоларни ҳал қилувчи иқтисодий иттифок ташкил қилинади?

- А) кредит-пул;
- В) ижтимоий сиёсат;
- С) иқтисодий тараққиёт стратегияси;
- Д) солиқ тизими бирлаштирилади;
- Е) барчаси тўғри.

4.Ўзбекистоннинг ташки иқтисодий стратегиясини амалга оширишда қуйидаги молиявий муассасалар муҳим роль ўйнайди?

- А) Халқаро таъмирлаш ва ривожланиш банки (ХРРБ);
- В) Халқаро ривожланиш уюшмаси (ХРУ);

- С) Халқаро молия корпорацияси (ХМК);
- Д) Инвестицияларни кафолатлаш халқаро агентлиги (ИКХА);
- Е) барча жавоблар тўғри.

5. Ўзбекистоннинг ташқи иқтисодий фаолият билан шуғулланишида зарур бўлган қуйидаги қайси муассасалар янгидан ташқи этилди ?

- А) Ташқи иқтисодий алоқа вазирлиги;
- В) Ташқи иқтисодий фаолият Миллий банки;
- С) Божхоналар хизмати;
- Д) Барча жавоблар тўғри.

6. Халқаро иқтисодий интеграция жараёнининг объектив хусусиятига таъсир қилувчи омиллар қуйидагилар?

- А) хужалик алоқаларининг байналмилаллашуви ;
- В) халқаро меҳнат тақсимотининг чуқурлашуви;
- С) умумжаҳон фан - техника революцияси;
- Д) миллий иқтисодиёт очиклигини кучайиши;
- Е) нотўғри жавоб йўқ .

Мавзуга оид назорат саволлари:

1. Халқаро ташкилотлар классификациясига умумий характеристика беринг.
2. Бирлашган миллатлар ташкилотининг ташкил қилинишидан кўзланган мақсад?
3. Бирлашган Миллатлар Ташкилоти тизимида қирувчи иқтисодий ташкилотлар ва уларнинг вазифалари.
4. Халқаро молия ва валюта ва кредит ташкилотлар.
5. Ўзбекистоннинг халқаро иқтисодий ташкилотларда қатнашиши.
6. Ўзбекистон Республикасининг интеграция тузилмаларидаги иштироки.
7. Ўзбекистон Республикасининг иқтисодий ҳамкорлик ташкилотларида тутган ўрни..

11-Мавзу: Ўзбекистон Республикасининг ташқи савдоси ва уни тартибга солиш механизмлари (4 соат)

11.1.-Мавзу: Ўзбекистон Республикасининг ташқи савдо сиёсати (2 соат).

Режа:

1. Ташқи савдонинг вужудга келишининг муҳим объектив сабаблари.
2. Республика ташқи савдосининг асосий йуналишлари ва экспорт-импорт операциялари.
3. Ташқи савдони давлат томонидан тартибга солиниши.
4. Ўзбекистон Республикасининг хорижий мамлакатлар билан иқтисодий муносабатларининг шакллари.

Мавзуга оид таянч иборалар

Жаҳон савдоси, экспорт, экспорт таркиби, импорт, импорт таркиби, иқтисодий ривожланиш динамикаси, савдо баланси, ялпи ташқи савдо юбороти, ташқи савдо алоқалари, ташқи савдо алоқаларининг самарадорлиги.

Мавзуга оид тестлар

1.Ташки савдонинг ривожлантириш муаммолари-

- A) Экспортни тузилишидан
- B) Импортни тузилишидан
- C) Экспорт ва импорт тузилишидан
- D) Махсулотларни айирбошлаш.
- E) Хизматларни айирбошлаш.

2.Ташки савдо-

- A) Мамлакатни бошқа мамлакатлар билан олиб борадиган иқтисодий муносабати.
- B) Мамлакатни бошқа давлатлар билан импорт ва экспорти уртасидаги фарк.
- C) Чет мамлакатлар билан савдо сотик ишларини юритиш.
- D) Миллий иқтисодиётни ривожлантиришга қаратилган сиёсат.
- E) Бозордаги олди-сотди жараёни

3.Ташки савдо баланси бу:

- A) Экспорт ва импорт қиймати уртасидаги нисбат.
- B) Бозордаги товарларнинг мунтазам ва сурункасига таъминоти.
- C) Мамлакатлар уртасидаги махсулотларни бир хилда ишлаб чиқаришни таъминлаш.
- D) Чет мамлакатлар билан савдо- сотик ишлари
- E) Миллий иқтисодиётни яхшилаш учун махсулотларни айирбошлашни ошириш.

4.Ўзбекистон Республикасида бозор ислохотларининг асосий йуналишлари?

- A) Мулкий муносабатлар ва ижтимоий ислохотлар;
- B) Аграр муносабатлар ислохоти;
- C) Молия-кредит муносабатлари ислохоти;
- D) Ташки иқтисодий фаолият ислохоти
- E) Барча жавоблар тўғри.

5..Ташки иқтисодий алоқалар вазирлигига қачон ташкил топди?

- A) 1989 йил 14 мартда;
- B) 1989 йил 21 февралда;
- C) 1990 йил 22 июнда;
- D) 1991 йил 8 ноябрда;
- E) 1992 йил 12 февралда.

6. “Ўзбекистон Республикасининг ташқи иқтисодий фаолияти тўғрисидаги Қонуни” қачон қабул қилинди?

- A) 1989 йил 21 февралда;
- B) 1990 йил 22 июнда;
- C) 1991 йил 8 ноябрда;
- D) 1991 йил 14 июнда
- E) 1992 йил 12 февралда.

7. Ўзбекистон Республикасининг экспорт имкониятларини ривожлантириш Давлат дастури қачон қабул қилинди?

- A) 1998 йил март ойида 2000-йилгача булган даврда;
- B) 1998 йил март ойида 2001-йилгача булган даврда;
- C) 1998 йил март ойида 2002-йилгача булган даврда;
- D) 1998 йил март ойида 2003-йилгача булган даврда;
- E) 1998 йил март ойида 2004-йилгача булган даврда .

8. Ўзбекистон Республикасининг экспорт имкониятларини ривожлантириш Давлат дастурининг мақсади?

- A) Мавжуд ресурслар ва ишлаб чиқариш имкониятларидан энг куп даражада фойдаланиш;
- B) экспорт хажмлари барқарор усиши учун шарт-шароитларни таъминлаш;
- C) Мавжуд ресурслар ва ишлаб чиқариш имкониятларидан энг куп даражада фойдаланиш ва уларни янада ривожлантириш асосида экспорт хажмлари барқарор усиши учун шарт-шароитларни таъминлаш;
- D) экспорт хажмлари барқарор усиши учун шарт-шароитларни таъминлаш ва унинг таркибини такомиллаштириш;
- E) нотўғри жавоб йўқ. .

Мавзуга оид назорат саволлари:

1. “Ўзбекистон республикасининг ташқи иқтисодий фаолияти тўғрисидаги Қонуни “ қачон қабул қилинди ва унда нималар кузда тутилган?
2. Ўзбекистон Республикасининг ташқи иқтисодий алоқалар соҳасида қандай стратегияларни қўллайдими?
3. Жаҳон бозорига кириб боришида Ўзбекистон қандай потенциалларга эга?
4. Ўзбекистоннинг ташқи савдо обороти ва унинг асосий курсаткичлари ҳақида маълумот беринг?

5. Ўзбекистон Республикасида ташқи иқтисодий алоқаларни шакллантиришда чет эл инвестициялари асосида ишловчи корхоналарнинг урни кандай?

11.2.-Мавзу: Ташқи савдода давлат бошқаруви (2 соат).

Режа:

1. Халқаро ташқи савдо фаолиятини бошқаришда давлатнинг роли.
2. Ташқи савдони эркинлаштириш ва жаҳон савдосида протенционизм сиёсати.
3. Божхона тарифлари. Тарифсиз бошқариш усуллари ва экспорт рағбатлантириш усуллари.
4. Ўзбекистон ташқи савдосини ривожлантиришда ривожланган ва ривожланаётган мамлакатлар тажрибасидан фойдаланиш.
5. Жаҳон бозоридаги хизматлар.

Мавзуга оид таянч иборалар

Халқаро ташқи савдо фаолияти, халқаро ташқи савдо фаолиятининг самарадорлиги, жаҳон савдоси, протенционистик сиёсат, қўшма тадбиркорлик, божхона тарифлари, тарифсиз бошқариш усуллари, экспортни рағбатлантириш усуллари, жаҳон бозори, жаҳон бозоридаги хизматлар, инвестицион ҳамкорлик.

Мавзуга оид тестлар

1.Ўзбекистон Республикасининг ташқи иқтисодий алоқалар соҳасидаги янги стратегияси қуйидагилар ?

- А) экспорт-импорт операцияларини марказлаштирмаслик ва экспортнинг хом ашёга ихтисослашув йўналишини баргараф этиш;;
- В) давлат эҳтиёжлари учун зарур товарларнинг экспорт ва импорти устидан назоратни кучайтириш;
- С) давлат учун стратегик муҳим бўлмаган товарлар экспортини осонлаштириш;
- Д) хорижий инвестициялар оқимининг кенгайишига кўмаклашиш;
- Е) барча жавоблар тўғри..

2.Ўзбекистон Европа Иттифоқи (ЕИ) га неччанчи йилда аъзо бўлган?

- А) 1991 йил 2 июлда Ўзбекистонда;
- В) 1993 йил 1 июнда Россияда;
- С) 1994 йил 4 майда Америкада;
- Д) 1995 йил 12 августда Францияда;
- Е) 1996 йил 21 июнда Флоренцияда .

3.«6+2» гуруҳ таркибига қайси мамлакатлар киради?

- A) Эрон, Хитой, Корея, Тожикистон, Туркменистон, Ўзбекистон ҳамда АҚШ ва Россия киради;
- B) Эрон, Покистон, Тожикистон, Қирғизистон, Туркменистон, Ўзбекистон ҳамда АҚШ ва Россия киради;
- C) Хитой, Покистон, Тожикистон, Туркменистон, Қирғизистон, Ўзбекистон ҳамда АҚШ ва Россия киради;
- D) Эрон, Хитой, Қирғизистон, Тожикистон, Туркменистон, Ўзбекистон ҳамда АҚШ ва Россия киради;
- E) Эрон, Хитой, Покистон, Тожикистон, Туркменистон, Ўзбекистон ҳамда АҚШ ва Россия киради.

4.«6+2» гуруҳининг биринчи учрашуви қачон ва қаерда бўлган?

- A) 1991 йил 16 октябрда Нью-Йоркда бўлиб ўтганди ;
- B) 1993 йил 16 октябрда Нью-Йоркда бўлиб ўтганди;
- C) 1995 йил 16 октябрда Нью-Йоркда бўлиб ўтганди;
- D) 1997 йил 16 октябрда Нью-Йоркда бўлиб ўтганди;
- E) 1999 йил 16 октябрда Нью-Йоркда бўлиб ўтганди.

6. Марказий Осиё Ҳамкорлиги (МОҲ) ташкилоти қачон ва кимнинг ташаббуси билан тузилди?

- A) 2002 йил февралда И.Каримов ташаббуси билан;
- B) 2001 йил октябрда Н.Назарбоев ташаббуси билан;
- C) 2000 йил майда И.Рахмонқулов ташаббуси билан;
- D) 1999 йил февралда И.Қирғизбоев ташаббуси билан;
- E) 1998 йил апрелда Туркманбоши ташаббуси билан .

7. Ўзбекистоннинг халқаро меҳнат бозорига қушилишининг зарурлиги бу-

- A) Ишчи кучи истеъмолчиларини дунёга танитиш.
- B) Ишчи кучини етказиб берувчилар уртасидаги муносабатларни тартибга солиш зарурати тугрисида.
- C) Халқаро иқтисодий муносабатлар тизимида қушилиши уни халқаро меҳнат бозорига қатнашиш заруратини тугдирди.
- D) Иқтисодий омилларни жадаллаштириш зарурати.
- E) Давлатнинг ижтимоий иқтисодий муносабатларини тартибга солиш зарурати.

7. Халқаро савдо обороти нима?

- A) Импорт ҳиссасининг ортиши

- *B) Экспорт хиссасининг ортиши
- C) Экспорт ва импорт нисбати
- D) Экспорт ва импортдаги фарк
- E) барчаси тугри

8. Импорт товарларга солиқ солишдан мақсад нима?

- A) Импортни рағбатлантириш
- B) Экспортни рағбатлантириш
- C) Ички бозор баҳоларини ошириш
- *D) Миллий иқтисодни химоя қилиш
- E) Ташқи бозорга мамлакат иқтисодини мослаштириш

9. Эркин савдо сиёсати нима учун қўлланилади?

- A) Иш билан бандлик даражасини ошириш учун
- B) Мамлакат мудофаасини таъминлаш учун
- *C) Ички бозорни товарлар билан тулатиш учун
- D) Янги тармоқларни чет эл рақобатчиларидан химоя этиш учун
- E) Ишсизликни тугатиш учун

10. Европа иқтисодий уюшмаси (ЕИУ) нинг тузилишидан қўзлаган мақсад?

- A) Мамлакатлар ўзаро ҳисоб-китобини амалга ошириш мақсадида
- *B) "Умумий бозор" барпо этиш учун
- C) Мамлакатларнинг савдо-иқтисодий ташкилот
- D) Мамлакатларга молиявий ёрдам бериш учун
- E) Ғарбий Европа марказини ташкил қилиш учун

11. Европа иқтисодий уюшмаси қайси йилда тузилди ?

- A) 1943 йилда
- B) 1948 йилда
- C) 1953 йилда
- *D) 1957 йилда
- E) 1967 йилда тузилди

12. Европа эркин савдо уюшмаси қачон ташкил топди?

- A) 1952 йилда
- *B) 1960 йилда
- C) 1967 йилда
- D) 1970 йилда
- E) 1972 йилда тузилди

13. Ўзбекистонда тулов балансини ишлаб чиқиш қачондан бошланади?

- A) Мустақиллик даврига қадар
- *B) Мустақиллик давридан кейин
- C) Халқаро ташкилотларга аъзо бўлгандан кейин
- D) Тулов балансларини ЖВФ тавсия этгандан кейин
- E) Ўз валютасини девольвациясидан кейин

Мавзуга оид назорат саволлари:

- 1.Ташқи савдонинг вужудга келишининг муҳим объектив сабаблари.
- 2.Республика ташқи савдосининг асосий йуналишлари ва экспорт-импорт операциялари.
- 3.Ташқи савдони давлат томонидан тартибга солиниши.
- 4.Ўзбекистон Республикасининг хорижий мамлакатлар билан иқтисодий муносабатларининг шакллари.

Фойдаланилган адабиётлар рўйхати

Асосий адабиётлар рўйхати:

1. Ҳақимова М., Ҳужаев Х., Маҳмудов Б. «Халқаро иқтисодий муносабатлар». Т. Молия. «Уқитувчи», 1997й.
2. Шодиев Р.Х., Маҳмудов Э.Р. «Жаҳон иқтисодиёти». Олий уқув юртлари учун дарслик. Т. «Г.Ғулом»-2005.

Қушимча адабиётлар

1. Қаримов И.А. Ўзбекистоннинг ўз истиклол ва тараққиёт йўли. Т., «Ўзбекистон», 1992й.
2. Қаримов И.А. Ўзбекистон иқтисодий ислохотларни чуқурлаштириш йўлида. Т. «Ўзбекистон», 1995 й.
3. Улмасов А.Шарифхужаев М. «Иқтисодиёт назарияси» Тошкент Меҳнат 1995 йил
4. Шодмонов ва бошқалар «Иқтисодиёт назарияси» Тошкент 2002 йил
5. Раззоков А.Х. «Жаҳон иқтисодиёти XX-XXI асрлар бусагасида» уқув қулланма Тошкент –1998
6. Авдоқушин Е.Ф. Международные экономические отношения. Учебное пособие. М., 1996г.
7. Балабанов И. «Валютные операции». М., Финансы и статистика, 1993г.
8. Бузгалин Д. Переходная экономика. М., 1994г.
9. Хасбулатов Р.И. – «Международные экономические отношения». М., Новости, 1991г.
10. Экономика мирового хозяйства. Учебное пособие. Т., УМЭИД 1993г.
11. И.А.Спиридонов. «Мировая экономика». Учебное пособие. Москва., ИНФРА-М., 1997г.
12. В.А. Чжен., Раҳманқулов Х.Р., О.Окюлов., Г.М. Тансиқбоева., Г.М. Фиглин. «Бозор қонуниятлари асослари». Т., 1996й.

13. В.А. Чжен. «Бозор шароитида минтаканинг тармок тараққиёти». Т., 1997й.
14. В.А. Чжен. «Хусусийлаштириш асослари». Т. 1996й.
15. З.М.Абдуллаева, Д.И.Рўзиева "Жаҳон иқтисодиёти" фанидан маърузалар матни. Бухоро 1999 йил.
16. Ҳайроқулов О.М., Эргашев Р.С., Бобоев А.Ч. “Жаҳон иқтисоди ва халқаро иқтисодий муносабатлар” фанидан маърузалар матни. Бухоро-2004йил
17. Раззоков А.Х. "Жаҳон иқтисодиёти" фанидан маърузалар матни. Тошкент 1994й.
18. Р.Шодиев. " Жаҳон иқтисодиёти ва халқаро иқтисодий муносабатлар" фанидан маърузалар матни. Тошкент 2002 й.

